

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre	44 L.
Fél évre	22 L.
Negyed évre	11 L.
Egy szám ára	1 L.

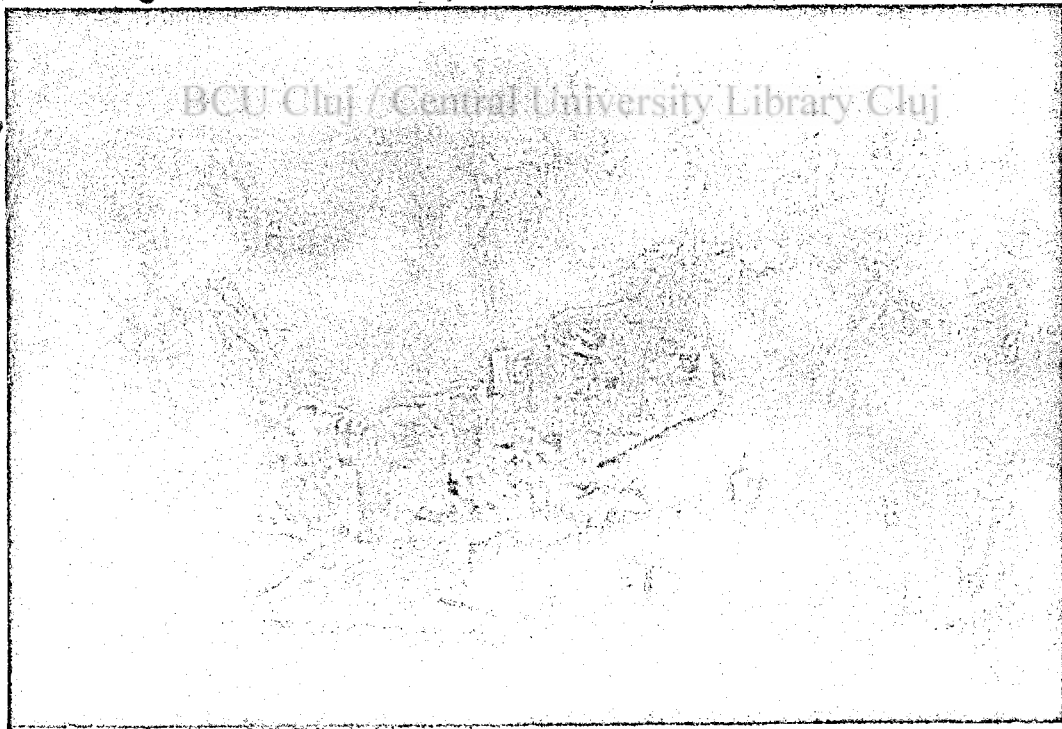
Felelős szerkesztő:
DR. HALÁCZY ISTVÁN.
Főszerkesztő:
GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.

A Magyar Párt nagygyűlése.

A Magyar Párt marosvásárhelyi nagygyűlése a magyar iskolák ügyében a legmeghatóbb, a leglélekemelőbb módon folyt le május 22-én, Pünkösöd harmadik ünnepén. Képviselve volt e gyűlésen a Romá-

ban, hogy a romániai magyarság törhetetlen elhatározottsággal ragaszkodik iskoláihoz, elődei lelkes, áldozatos munkájának ma is viruló legnagyobb alkotásaihoz, melyeknek lelke nemes műveltségét köszönheti, melyeknek jótéteményeiben vele együtt lakott másfajú testvéreit is önzellenül részesítette mindenha s melyek-

A Magyar Párt vezetősége Marosvásárhelyen.

Balfelől középen Ugron István, mellette balról Grandpierre Emil dr., jobbról Ambrózy Béla br., tovább Péchy Imre, Bélyeky Lajos. Az asztal végén balról jobbra: Sulyok István dr., Jakabffy Elemér dr. és Hajdu István dr. 8. Molter Károly író.

niához csatolt erdélyi és magyar részek egész magyarsága. Temes, Krassószörény, Bihar, Szatmár megbizottai találkoztak itt a belső részek magyarjaival s mindannyiuk lelkét egy érzés, egy gondolat vezette s ez az egységes érzés és egységes gondolkodás egyetlen ünnepélyes, szent bizonyágtételben nyilvánult meg. Ab-

ben gyermekei és unokái boldogulásának legfőbb biztosítékait látja a jövőben.

A gyűlés a színház helyiségében folyt le, melyet az érdeklődő közönség zsufolásig megtöltött. Főurak s a nép egyszerű gyermekei, lelkészek, iparosok, bir- tokosok, a magyarság minden rendű és rangu gyer-

mekei gyűltekek össze itt templomi áhítatban s követték a gyűlés folyamát megindult lélekkel, egységes akarat-tal s tiszteletreméltó fegyelmélettel. Különösen nagy értéket adott a gyűlésnek a székely népnek nagy-számu felvonulása.

Tizenkét óra után pár perccel *Ugron István*, a párt alelnöke megnyitotta a gyűlést. Nagyhatásu beszédéből a következő részt közöljük:

„Nehéz körülmények között, a felelősség teljes tudatában gyűlünk itt ma össze, hogy mint egységes magyar párt, az egész magyar kisebbség képviselői-ben állást foglaljunk s határozatot hozzunk egy felette tontos és mondhatni jelenleg reánk nézve életkérdés-ben, — a magyar iskolák ügyében.

Ezen kérdés végleges és kedvező rendezésétől függ egész jövőnk, ifjuságunk nevelése, faji és nemzeti fejlődésünk, egész nemzeti kulturánk.

Van-e magyar szív, amely ilyen kérdésekkel szemben, nem dobogna melegebben, van-e magyar ember, aki nem volna kész minden áldozatot meghozni, hogy iskoláinknak védelmére keljen. Ez hozott ma minket is össze, mert ez irányban a legnagyobb aggodalmakkal vagyunk elelve. Nehéz fellegek tornyosulnak a láthatáron, közeleg a vihar, amelynek villámcsapásai, egyes intézményeinkre már lecsaptak. Ha a vihar általánosságban kitör, összes iskoláinkat, ezáltal kulturánkat végveszéllyel fenyegeti. Ezen általános, nagy, mindent elseprő vihar kitörését kell még idejében megakadályozni.

Az elnökség ép azért, felelősségének tudatában, célszerűnek látta a kedvező alkalmat felhasználni és felszólításra már előzőleg a kormánynál előkészítő lépéseket tett — talán nem egészen eredménytelenül. Legalább békésebb irányu hangokat hallottunk, amelyeknek a célja, a — megnyugtatás volt. De most itt fontos, életbevágó kérdéstről van szó. A pártvezetőség szükségesnek tartotta a mai rendkívüli gyűlés megtartását, hogy az egész romániai magyar kisebbség állásfoglalásának kérdését leszögezve: azt a kormány tudomására hozza.”

Az elnök indítványára a nagygyűlés hódoló táviratot intézett *Ferdinánd* királyhoz, melynek szövegét a közönség felállva hallgatta végig.

Az ülés megnyitása után dr. *Naláczy István* párttitkár felolvasta a határozati javaslatot, melynek teljes szövegét lapunk más helyén közöljük.

Az első szónok *Jakabfy Elemér* volt, ki a pártnak szintén alelnöke. Gyönyörűen kidolgozott nagy beszéd-ben ajánlotta a határozati javaslat elfogadását. Nincs terünk az egész beszéd közlésére, legszebb részét azonban itt adjuk.

„Kérve-kérjük, értsen meg, hogy mi békés emberek vagyunk, akik békét akarunk, akiknek minden vágya az új európai világrend, amelyben Erdélynek minden nemzete testvéri egyetértésben haladhat az emberi fejlődés útjain.

Mi dolgozni akarunk és azt akarjuk, hogy gyermekeink becsületos lélekkel, nyugodt önérzettel a jövőben is dolgozhassanak.

Nem akarjuk azt, hogy a zsenge gyermeki lélekben erőt vegyen az a gondolat, hogy amit az iskola tanít, azt csak az államhatalom kényszeréből kell megtanulnia s ezt a vizsga után ki kell vetnie elméjéből, mert ezt kívánja tőle nemzeti becsületérzése és a szülői ház szelleme.

Mi azt akarjuk, hogy olyan iskoláink legyenek, olyan tanerők kezébe kerüljenek gyermekeink, amelyekben a jövő nemzedék lelkébe csöpögteik az, hogy minden állam támasza és talpköve a tiszta erkölcs; minden nemzet büszke fajára és minden tudás elől jár a szentírás szava: „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.”

A beszéd igen mély hatást tett a gyűlésre. Percekig tartott, míg a lelkesedés annyira csillapodott, hogy a gyűlést folytatni lehetett.

Azután még *Kovács Elek* szerkesztő és *Kovács László* ref. esperes ajánlották megkapó szavakkal a határozati javaslat elfogadását, végül pedig *Makkay Sándor* bákamaderasi székely gazda intézett néhány egyszerű, de szívből jövő szót a nagygyűléshez, kifejezve az ulódok ragaszkodását az apák szíve vérével alapított iskolákhoz.

Zugó lelkesedéssel, teljes egyértelműséggel tette azután a nagygyűlés magáévá a határozati javaslatot, melyet az elnökség a kormányhoz fog juttatni.

Hisszük, reméljük, nem eredmény nélkül.

A gyűlést közbebed követte, melyen felkösztönték a királyi és megemlékeztek a párt beteg elnökéről, br. *Jósika Sámuel*ről is.

Br. *Jósika Sámuel*.

A kifogástalan rendezés a párt marosvásárhelyi tagozatának, elsősorban dr. *Hajdu István* ügyvezető alelnöknek érdeme.

A magyar iskolák sérelmeinek orvoslása tárgyában M.-Vásárhelyen tartott rendkívüli nagygyűlésén elfogadott határozati javaslat.

A romániai magyarság egységes politikai szerve: a Magyar Párt a magyar nemzeti kisebbség keretében létező egyházak, ugyszintén magyar egyletek, társulatok és magánosok által felállított iskolák és egyéb köznevelődési intézmények ellen a legutóbbi hetek folyamán sorozatosan alkalmazott szigorú és törvényes alappal nem indokolható intézkedésekből azt a következtetést kénytelen levonni, hogy a mai kormányzat akár tájékozatlanságból, akár határozott szándékkal a magyar művelődés fenntartását és fejlesztését minden eszközzel lehetetlenné tenni törekszik, hogy ezáltal legtermészetesebb jogától, nyelvének és műveltségének megőrzésétől fossa meg a magyar nemzeti kisebbséget, amely jogok pedig, minden körülmények között tiszteletben tartandó örök népjogok védelemre és megbecsülésre méltók.

A magyar nemzeti kisebbség nemzeti hagyományaihoz képest teljes törvénytisztetéssel kíván elhelyezkedni új viszonyai között. Hü polgárai vagyunk új hazánknak és azok is kívánunk maradni. De e nemzeti kisebbség hagyományai alapján törhetetlenül ragaszkodik nyelvéhez és ahhoz a jughoz, hogy ezt a műveltséget saját nyelvén, saját eszközeivel megtarthassa és tovább fejleszthesse. Ha ezt nem tenné, ha nem ragaszkodnék minden lelki és erkölcsi erejével létének e legfőbb biztosítékához, nem volna méltó az életre.

Ezért kötelességének érzi a magyar nemzeti kisebbség, hogy a műveltségének legfőbb eszközeihez, iskoláihoz való tántoríthatatlan ragaszkodását kifejezve, teljes bizalommal forduljon a kormányhoz és a törvényhozáshoz azokkal az igazságtalan intézkedésekkel szemben, amelyek iskoláit és általában művelődése fenntartásának eszközeit — amint a jelekből látható — tervszerűen érik.

Ezért határozta el a Magyar Párt egy rendkívüli közgyűlést megtartását és itt ajánlja a következő *határozati javaslat* elfogadását.

A Magyar Párt kimondja, hogy a magyar iskolákkal, illetve a magyar nyelvű tanítással szemben tervszerűen alkalmazott és törvényes alapot nélkülöző sorozatos szigorú elnyomó intézkedések ellen a leghatározottabban tiltakozik, kifejezi tántoríthatatlan radaszkodását ahhoz, hogy a faji, vallási és nyelvi kisebbségek akár egyházi autonómiáik keretében, akár egyesületi vagy társulati uton, illetve 1919. évi december hó 9-ik napján kötött kisebbségi külön szerződés 9—11. pontjaiban meghatározott módon minden faju, nemű és rangu iskolákat a vonatkozó törvényes rendelkezések megtartásával és az állam felügyeleti jogának elismerése mellett szabadon felállíthassanak és fenntarthatassanak.

Kimondja továbbá a Magyar Párt, hogy az iskoláikat ért sérelmek orvoslása és oktatásához való joguknak biztosítása végett indokolt előterjesztéssel fordul a kormányhoz és törvényhozáshoz s ennek az előterjesztésnek a megszerkesztésével és megfelelő módon illetékes helyre juttatásával az Elnökséget bizza meg.

Ezen indokolt előterjesztés fejezze ki, hogy nagy megnyugvásunkra volna, ha nem kellene a Nemzetek Szövetségének helyzetünkről való közvetlen felvilágosításával megszerezni azt, amit, mint lojalís állampolgárok, a kormány útján elérni óhajtunk.

Ezek előre bocsátása után kívánja a Magyar Párt:

1. a faji, vallási és nyelvi kisebbségek iskolai autonómiájának elismerését és az autonómiából folyó ama jog biz-

tosítását, hogy szükségletei kielégítésére az idevonatkozó törvényes rendelkezések megtartásával és az állam felügyeleti jogának elismerésével minden faju, nemű és rangu iskolát nyilvánossági joggal és államérvényes bizonyítvány kiállításának jogával a fenntartó által meghatározott oktatási nyelvvel felállíthassanak és az azok fenntartására szükséges anyagi eszközöket saját hiveiktől megfelelő módon, tehát adó kirovásával is, ugyszintén a tandíjaknak a szükséghez mért megállapításával megszerezthessék.

2. A már meglevő magyar tannyelvű telekezeti iskolákkal szemben alkalmazott indokolatlan és szükségtelen zaklató intézkedését, az iskolák szabad működésének biztosítását, nyilvánossági jogok elismerését, kifejezetten hangsúlyozva, hogy az állam felügyeleti jogát a magyar hitvallásos iskolákra vonatkozóan elismeri és a maga részéről is kívánja az esetleges szabálytalanságok, visszaélések megszüntetését, ha azokat tárgyilagos vizsgálat megállapítja, azonban nem oly módon, amely az iskolák fennállását megszüntetve, működésüket lehetetlenné téve, valójában a tanulókat és a szülőket sújtja.

3. A nyilvánossági jog és tanszabadság folyamánként annak kifejezett biztosítását, hogy az egyházak, egyletek és társulatok által fentartott intézetek a jelenkező növénydekeket nyelvi, faji, vallási és nemi különbségre való tekintet nélkül felvehessék.

4. Arra való tekintettel, hogy az egyházak, egyletek és társulatok által fentartott intézetek az általános műveltség munkálása és emelése útján nem pártikuláris, hanem a magyar nyelvi állami iskolákkal egyenlő értékű egyetemes közcélt szolgálnak a közjövédelmekből az iskola fentartó egyházak, társulatok stb. részére megfelelő arányú állami segély biztosítását.

5. A magyar egyházak, egyesületek és társulatok tulajdonát tevő és ez időszert a román állam által akár a magyar államot illetett szerződési jog alapján, akár más jogcímen birtokban tartott iskola épületeknek, felszereléseknek és tanszereknek a tulajdonosok birtokába való visszabocsájtását, továbbá azoknak a nem állami eredetű iskoláknak és a köznevelődést szolgáló egyéb intézményeknek, melyek testületek, vagy városok által kizáróan, vagy tulnyomóan magyar tőkével és a magyarság céljaira emeltettek, a felszerelésekkel és tanszerekkel együtt a célokra leendő visszabocsájtását.

6. Az oktatási célokat szolgáló vagyonoknak és alapítványoknak az agrártörvény hatálya alól való kivonását.

A „Glausch“-féle „Haematicum“ aromatikus vas- és mangán elixir

a legnevesebb orvosok által ajánlva vérszegénység, sápadtság, étvágytalanság és gyenge testi állapotoknál. ∞

Ize igen kellemes s nagyban javítja a közérzést! — Napjában étkezéskor vagy azután 1—2 evőkanállal. Gyermekeknek kevesebb.

Kapható mindenütt!

Vezérképviselet Nagy-Románia területére:

Cosmos nagydrogeria Cluj—Kolozsvár.

KÜLFÖLD

Kormány-bukások.

A hét legfontosabb külpolitikai eseményei: az angol és francia kormányoknak a lemondása. Angolországban új kormányt alakítottak, míg Franciaországban a lemondott miniszterium újabb megbízást kapott. Az angol kormányválságot az idézte elő, hogy Bonar Law, a miniszterelnök súlyosabb betegségbe esett s így nem tudja tisztét betölteni. Tagadhatatlan különben, hogy politikája sem volt sikeres. Utódja Baldwin kincs-

Baldwin, az új angol miniszterelnök.

tári kancellár lett, aki mindig nagy megértést tanúsított a legyőzött nemzetek iránt s a jóvátételi kérdés megoldására törekszik. A francia kormányválság rövid ideig tartott. Poincarét egy kérdésben leszavazta a parlament, mire a kormány beadta lemondását. Millerand köztársasági elnök újra kinevezte a Poincaré-kormányt s ezzel a válság elsimult. A parlament magatartása mindenestre föltűnést keltett s arra enged következtetni, hogy a Poincaré hatalmának alapja is inogni kezdett.

Európa két táborban. A közelmúlt hetek egyik legérdekesebb eseménye kétségen kívül Bethlen gróf magyar miniszterelnök és Kállay pénzügyminiszter külföldi látogatása volt. A látogatás kapcsán nagyon sok vélemény hangzott el a békeszerződések hiányairól, Európa mostani súlyos helyzetéről és a kibontakozás lehetőségeiről. Az eszméknek eme tisztázása nemcsak Magyarország, hanem a világpolitika szempontjából is rendkívül tanulságosnak mutatkozik. Ugyátszik, a győztes nagyhatalmak nem tudnak eddigi szövetségükben együtt működni, hanem új csoportosulással készülnek az európai egyensúlyt helyreállítani. Ennek a törekvésnek érdekes bizonyosága a *Giornale D'Italia* című olasz lapnak egyik cikke, amely Bethlen gróf olaszországi látogatásával foglalkozik. A lap megállapítja, hogy Olaszországnak és Magyarországnak közös érdeke

a balkáni államok közt a politikai egyensúlyt fenntartani. Az olasz lap szerint Európa rövidesen két táborra fog oszlani; egyikben sorakozni fognak Franciaország, Belgium, Románia, Csehország, Jugoszlávia, a másikban Anglia, Olaszország, Görögország, Magyarország, Bulgária.

Bethlen gróf hazatérése.

Bethlen gróf miniszterelnök hazatéri külföldi újáról. A magyar politikai körök nagy ünneplésben részesítették és a sajtó részletesen foglalkozik az út jelentőségével. Maga Bethlen miniszterelnök szívesen mondta el utjának lefolyását. Elbeszéléséből kiemeljük a következő részleteket:

A külföld véleménye.

— Külföldön az az általános benyomás, hogy Magyarország határozottan jó irányban halad. Mindenütt arról győződtem meg, hogy országunk külpolitikai helyzete lényegesen jobb, mint amikor a békeszerződés kérdése volt napirenden. Azóta egészen másképen nézik és ítélik meg Magyarországot. Kedvező ténynek veszik, hogy olyan állandó kormánya van, amely képes volt és lesz is, a rendet fenntartani és biztosítani. A magyar nemzetben öntudatos nemzetet látnak. Látják, hogy más országokban rengeteg a gazdasági baj. Gyakoriak a társadalmi kirobbanások. A sok pénzügyi ingadozás miatt egyik sztrájk kergeti a másikat s. Ezzel szemben Magyarországon nyugodtabb a helyzet, amiben biztató ígéretét látják annak, hogy országunk meg fog gyógyulni. Nagyrabecstülük, hogy Magyarország egyenesen halad előre a nemzeti törekvések útján, aminek főleg az ad súlyt, hogy a nyugati államokban is általános a visszatérés a nemzeti eszmékhez. Tudják, hogy a magyar nemzet öntudatos, határozott célokért küzdő nép s nem hagyja magát beugratni érelen kalandokba, ostoba módon. Ez a lika annak, hogy engem és a pénzügyminisztert mindenütt szívesen és megfelelő tisztelettel fogadtak. Lépten-nyomon éreztem, hogy bennem egyúttal a magyar nemzetet tisztelték meg méltó módon. A miniszterelnök elmondotta, hogy a pápa is nagy szeretettel beszélt Magyarországról. Hangsúlyozottan kijelentette, hogy a miniszterelnöknek adományozott kitérítéssel nemcsak Bethlen személyét, hanem Magyarországot is megtisztelni akarta és megbizta a miniszterelnököt, hogy ezt adja tudomásul a magyar közönségnek.

Kikkel érintkezett Bethlen?

— Általában reggeltől-éjfélig állandóan munkában voltam. Diplomáttal, pénzügyi emberekkel, államférfiakkal, politikusokkal és újságírókkal — szinte szünet nélkül. Fontos tény, — amit nagy örömmel vehetünk tudomásul, — hogy Magyarország mostani állapotában, mindenütt rokonszenves a művelt nemzetek előtt. Mindenütt érzik, hogy nagyon keményen bántak

el velünk. Nagy kitüntetés ért azzal, hogy az olasz királyné is külön kihallgatáson fogadott Róma közelében a Villa Savoyában, ahol a királyi család nyaralni szokott. Teadélutánokon, az illető államok társadalmának sok-sok kitűnőségével találkoztam. *Curzon* angol külügyminiszter reggelijén *Baldvinnal* voltam együtt. Baldwin kinevezése nekünk magyaroknak örvendetes, mert közismert nagy rokonszenvenvel figyel Magyarországot ügyeit, amiről tanubizonyosságot tett sajtónyilatkozatában is. Franciaországban is szívesen fogadtak, *Millebrand* hangsúlyozta előttem, hogy nagy súlyt helyez a francia-magyar jóviszony megteremtésére. Politikáról nem beszélünk ugyan, de a francia köztársaság elnöke nyomatékosan kifejezte jóindulatát és ugynyilatkozott, hogy ezen az uton járunk a jövőben is. Az újságírók érdeklődésére elmondotta még *Beihlen*, hogy többnyire franciául és angolul tárgyalt, de itt-ott a német nyelvhez is folyamodtak. *Mussolini* olasz miniszterelnökei például franciául és németül cserélt eszmét. *Mussolin*it így jellemezte: Nálam félfejjel alacsonyabb, zömök férfi. Csupa életerő. Ha látja az ember, az a benyomása, hogy olyan kemény államférfi, aki akaratát minden vonatkozásban keresztül tudja vinni. Óriási tekintélye a nemzete előtt.

A külföldi út eredménye.

Bethlenék uja, amint ismeretes, azért történt, hogy a jóvátételi bizottsággal feloldassák a Magyarország közjavaira vetett zálogjogokat s ezzel egy nagyobb kölcsön fölvételét lehetővé tegyék. A jóvátételi bizottság elé két javaslat került, az egyiket az angolok és olaszok nyújtották be, ebben nagy jóakarattal nyilatkozott meg Magyarország ügye iránt. A másik javaslat a franciák szájaize szerint készült: ez szigorú feltételekhez kötötte a zálogjogok feloldását és a kölcsön megadását. A két javaslat a bizottságban egyenlő szavazatot kapott, úgy hogy az elnöknek kellett döntenie. Az elnök francia volt s így az angol-olasz javaslat elbukott. Ez nem azt jelenti, hogy a kölcsön ügye is elbukott, csak hogy sokkal ridegebb feltételek mellett jut segítséghez Magyarország. Az angol és olasz lapok nagy elégedetlenséggel irnak a franciák gáncsvetéséről.

Gazdasági gépek és eszközök. Vetőmagok

Műszaki Cikkek kaphatók!

Hann és Társa Gép és Műszaki Kereskedelmi r. t.-nál
Cluj-Kolozsvár Str. Reg Mária
(volt Deák Ferencz-utca) 11.

Telefon 2—36. Sürgöny cím: Hanncomp.

HÍREK

Püspöki látogatás. Nagy Károly református püspök Dr. Makkay főjegyző és Mester László főszámvévő kíséretében a kisküküllői egyházmegye meglátogatására utazott.

Magyar tudós kitüntetése. Gróf Teleki Pál, Magyarország volt miniszterelnökét nagy kitüntetés érte: tudományos érdemeinek elismeréseképpen a német földrajzi társaság tiszteletbeli tagjává választotta. Gróf Teleki Berlinben nagy közönség előtt tartotta meg beköszöntő előadását, amelyben Magyarország néprajzi és gazdasági viszonyait ismertette. A magyar tudós tiszteletére lakomát rendeztek, amelyen a német kormányt Rosenberg külügyminiszter képviselte.

A szászoknak sem megy jól. A szász lapok nagy elkeseredéssel irnak egy esetről, amely a hősök ünnepén Meggyesen történt. A helyi katonai parancsnok ez alkalommal megtiltotta, hogy a szászok szónoka németnyelvű beszédet mondjon s ráadásul a szász zászlót katonai őrzéssel vétele le a városházáról. Az érzelmeiben megsértett szász polgárság ezután távolmaradt a hősök ünnepéről. A szászok sérelme annál érzékenyebb lehet, mert vezetőik annak idején éppen Meggyesen mondták ki, hogy önkéntes elhatározásból Romániához csatlakoznak.

A veszettség réme. Több alkalommal foglalkoztunk a veszettség rémes pusztításaival. Sajnos, a kérdés még mindig időszerű: a veszettség veszedelme nem hogy apadt volna, de borzalmasan megnövekedett. Míg ugyanis eddig a Pasteur-oltások gyógyulást és védelmet nyújtottak a fertőzés ellen: mostanság egyre szaporodik a gyógyíthatatlan esetek száma. A kolozsvári Pasteur intézet vezetősége lesújtó képet nyújt az újabb megbetegedések halálos kimeneteléről. Egyes vidékeken, mint Nagyváradon, Temesváron, Szalontán, Aradon, Szatmáron, Maroshévízen járványszerűen terjed a gyógyíthatatlan veszettség. A Pasteur-intézet a borzalmas járványra való tekintettel a következő figyelmeztetést intézi a lakossághoz: 1. Ha valakit kutyamarás ér, az köteles az esetről azonnal hatósági orvosnál jelentést tenni, aki azonnal intézkedik, hogy az ebet 14 napi hatósági állatorvosi megfigyelés alá helyezték. 2. Ha az ebet az állatorvosi vizsgálat egészségesnek találja, a Pasteur-intézetben való jelentkezés felesleges. (Ha pl. az ebet a veszettség — mondjuk — a 12-ik vagy 13-ik napon jelentkezne, az a sérülte nem jelenti még azt, hogy a kezeléssel elkészült volna, mert a marás idején nyálában oly kevés volt a veszettségokozó, hogy az elnyúlt lappangási idő folytán a kezelés sikerrel jár.) 3. Ha a marás után az eb elfut és többé fel nem található, a sérült a Pasteur-intézetben való azonnali jelentkezésre köteles. 4. Ha a hatósági állatorvos megállapítása szerint az eb veszett volt, (vagy csak veszettség-gyarus is) akkor az állat agyvelejét glicerinbe hejjezve a Pasteur-intézetbe a beteggel egyidejűleg kell felküldeni. 5. Ha valakit egy eb megmar, az ebet megfigyelés nélkül elpusztítani nem szabad, mert ily esetben az illető egy elmaradhatatlan veszettségelleni kezelésnek kell, hogy magát alávesse.

Vizaknai magyarok életéből. Incze Lajos, Vizakna felkes, derék papja, aki lapunkat is szeretettel

támogatja hivei körében, örvendetes beszámolót küldött lapunknak a konfirmációs ünnepségek alkalmából. Kedveshangú leveléből kiragadjuk a következő adatokat: Sok fáradozásának jó gyümölcseül; úgy a vizsga, mint a konfirmációi ünnepély áldozócsüüriükön szép eredménnyel s felejthetetlen benyomással folyt le; méltó volt 1239-ben épült műbecsrel bíró templomunkhoz. Koronája volt ünnepségünk áldozatkészségünknek, mellyel 1919-től fentartjuk két erős iskolánkat; 1921-ben diplomunk, 1923-ban két papi lakásunk, anyagraktárunk fedelét helyreállítottuk *közmunkával*. Mikor este a munkára hívásra, reggel a munkába állásra három héten át megindultam, minden háztól szívesen ajánkoztak s jöttek is. Jó reménységben vagyok, hogy a tanítói lakás kiépítése, s a második papi telken új csűr építése nagy munkájában is közmunkával együtt fogunk dolgozni egyházközségünk javára. A 30 *Leu* egyetemes egyházi járandóság is megnyugtató megoldást nyer. Hiszen most már mindenki kezd mérlegelni a dolgot: ez életszükség még ha tíz tagu is a család, 300 *Leu* vesz igénybe, míg a pálinka és dohány, e két káros szokás 1000 (írva ezer!) *Leu*nál többbe kerül. Az egyetemes adóval építünk testet és lelket a tulhajtott szesz és dohány élvezetével rombolnak testet és lelket. — A vizáknai ifjak is szép jelét adták áldozatkészségüknek azáltal, hogy a kolozsvári szeretetház javára — b. e. Sylvester lónának Nagy Károly püspök feleségének emlékére szép összeget adományoztak. Nevezett urhölgy egykori híres papunknak, Sylvester Domokosnak leánya volt.

A magyar követség kolozsvári kirendeltsége új lakásba költözött. A kolozsvári lakásinség következménye volt, hogy a magyar követség kirendeltségének hosszabb időn egy pár szállodai szobában (központi szálloda) kellett meghuzódnia. A kirendeltség végre jobb elhelyezkedést talált, amennyiben sikerült a Monostori-ut — Str. Motilor 3 szám I. emeleti helyiségeibe átköltöznie.

Nehezen fizet a posta. Az erdélyi posta forgalmában olyan nehézségek mutatkoznak, amilyenekről eddig fogalmunk sem volt. A postára adott pénzt hosszú időn át nem kézbesítik a címzettnak, mert a központi postapénztár nem bocsát kellő nagyságu összeget a vidéki posták rendelkezésére. Csupán Nagyváradon hatmillió leu értékű postautalvány hever kitéteitlenül. Könnyű elképzelni, hogy milyen kára van ebből az érdekelteknek.

A csikszeredai szövetkezet áldozatkészsége. Március hó 25-ikén tartotta évi rendes közgyűlését a csikszeredai szövetkezet, amikor ismét tanujelét adta közérdekű munkálkodásának a szövetkezeti élet magasztos céljához méltó önzetlen szellemével. A közgyűlésen megjelent tagok lelkesedéssel fogadták el az igazgatóság javaslatát 8000 leut kitevő kulturális alapítvány létesítésére. Ezen alapítványból 4000 *Leu* iskolai, 4000 *Leu* pedig dalkulturai célokat szolgál. Az előbbinek évi 8 százalékos kamatait kapják azok a gimnáziumi és képezdei tanulók, akik a szövetkezetek társadalmi és közgazdasági jelentőségét a legszebben, legjobban és legönállóbban méltatják, míg a második alapítvány kamatait a Csikszeredai Dal- és Zeneegylet kapja énekari pályamunka díjazására, vagy legkiválóbb! — 2 tagjainak kitüntetésére. Ezen és ehhez hasonló cselekedetek szövetkezeti mozgalmunk legszebb fejlődését

segíthetik elő. Elismeréstinket küldjük a csikszeredai szövetkezet lelkes harcosainak.

Harangszentelés Hosszuaszón. Szép ünnepély keretében szentelte föl a *hosszuaszói* ref. egyházközség az ujonnan szerzett harangját, máj. 6-án. Az istentiszteletet Ognác László nagyszzebeni ref. esperes tartotta. Istentisztelet után közébed volt a luth. iskola nagytermében. Ugy a közébeden, mint az Istentiszteleten felekezetkülönbség nélkül vett részt a falu. Délután népnünnepély, este színelőadás volt. Előadásra került a „Halász szeretője“ c. népszimű, amelyben igen összhangzatos, szép játékot produkáltak a szereplők, kik már gyakorlott műkedvelők, hiszen Hosszuaszón évente 7—8 szindarab kerül előadásra. Különösen kitűnt Förfeteg Pál halászgazda szerepében ifj. Olár János és Rigó cigány szerepében: Szuhari Ferenc. De jól játszottak a leányok is, kik közül Séra Rózsika, Gráma Mariska, Olár Annuska váltak ki. Azonban a többi szereplőkön is látszott, hogy a legnagyobb gondal és szeretettel játszanak és a legjobb akarják nyújtani, amit tudnak. Pap Lőrinc, Gráma Péter, Magyar Mihály, Salamon Lajos, András Gyula, Tamás Ferenc, Baghy István, Szombati János stb. mind-mind dicséretet érdemelnek. A darab fáradságos betanítása Vaska Lajos levita-lelkész érdeme. A művészi díszletek Gottreich állatorvosné urasszonyt dicsérik, kinek előadás után szép virágkosarat nyújtottak át. Előadás után reggelig tartó tánc volt. Az ünnepély szép összeget juttatott az egyháznak, különösen Nagy Antal világi képviselő és családja buzgolkodása folytán.

Zenekar-vezetői állás. Kézdivásárhelyen 1921. évben sikerült megalakítani a szimfonikus zenekart. 1921 március hava óta ez év május közepéig Kramberger Konrad karmester vezette, kinek más, művésztének és tán keresetének is nagyobb kilátásokat ígérő állás kínálkozván, most a zenekar vezető nélkül maradt. Ezuton is kérjük azokat, akik a zenekarnál képességeiknél fogva karmesteri állást vállalhatnak, forduljanak a zenekar igazgatójához: *Molnár Dénes* dr. kézdivásárhelyi ügyvédhez bővebb információért. Ez a zenekar heti 6 délutáni órai tanításért havi 1000 leunyi jövedelmet biztosít, míg az önkéntes tűzoltó egyesület zenekara, melynek jelenleg 10 működő és 8 tanuló tagja van, szintén fizet heti 4 esti órában végzendő tanításért havi 500 leut. Ha a vállalkozó karmester énektanítást is vállal, a kézdivásárhelyi magyar dalárda is heti 4 esti órában végzendő munkáért fizetne havi 500 leut. Ezenfelül a zenekarok — esetleg a dalárda is — a felmutatandó sikerek és eredményekhez képest hangversenyek alkalmával külön honoráriumot is biztosítani, ami havi 250—300 leut könnyen kitehet. A nappali órák a zenetanításra szabad rendelkezésére állanak. Számíthat 15—20 hegedű és más vonós, 8—10 fa és rézfúvó hangszert tanuló tanítványra. Kramberger tanítványai 15—20 leut fizettek óránként haladásuk foka szerint.

Hősök síremléke Aranyosrákoson. A világháboruban hősi halált halt 27 aranyosrákosi katona emlékére hatalmas emlékoszlopot emelt az ottan alakult „*Síremlék-bizottság*“, melynek leleplezése május hó 21 én történt meg. D. u. 3 órakor a harang szomorúan hívogató hangjaira összegyűlt a templomban nemcsak a helybéli, hanem a környékbeli falvak lakossága is s a helybéli D. F. E. dalkörének éneke után

Pataky András várfalvi lelkész szívet-lelket megindító imát mondott. Ezután *Gombási János* helybeli unitárius lelkész, a „Siremlék-bizottság” elnöke ismertette a siremlék történetét, mire a közönség kivonult a templom mellett felállított 3:50 m. hatalmas siremlékhez. *Kovács Imre* bágyoni unitárius lelkész, mély gondolatban és eszmékben gazdag beszédében arra hívta fel a közönséget, — s különösen a magyar anyákat — hogy a mindenkori hazájuknak ne különb, csak olyan fiukat neveljenek, mint ama 27 hős katona volt. Beszéde végeztével a siremlékről lehullott a lepel s állott a siremlék a maga fehér tisztaságában gyászos fekete betűivel. Ezután *Pethő Lajos* — ki a világháborút szintén végigküzdötte — szavalt a S. Hegyi Sándor „*Katona temető*” c. költeményét mély érzéssel. Végezetül a DTE dalköre „Erős várunk nekünk az Isten” c. éneke után helybeli lelkész megköszönte a gyülekezet szíves részvételét. Az özvegyek és árvák, a bánatos szívű szülők és testvérek fuldokló zokogások között helyezték el koszorúikat a siremlék talapzatára. Aranyosrákos közönsége e helyen is köszönetet mond a „Siremlék bizottság” minden tagjának s különösen *Borbély István* alelnöknek, kinek önzellen fáradozása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Aranyosrákoson egy szép emlékoszlop hirdeti az utókornak a hősök dicső emlékezetét.

GAZDASÁGI ÉS MŰSZÖVETKEZETI KÖZMŰVELÉS

Amit a tudósok sem tudnak.

Írta: dr. Páter Béla.

Az emberiség azon fáradozik, hogy ellesse a természet titkait. A tudós azért buvárkodik, hogy megismerje a természet törvényeit; megközelíteni igyekszik az örök igazságot. Ha azután rájöttek arra, hogy a természet alkotta termékek miből állanak, akkor azokat mesterségesen előállítani igyekeznek. Kipuhatolták például, hogy miből áll a tehéntej, a vaj, miből áll a bor stb. és hozzáláttak ezeket utánozni, mesterségesen előállítani. A mesterséges gyártásnak egyrészt a nyereségvágy a rugója, de másrészt némi részben a közjót is akarták szolgálni azáltal, hogy olyan termékeket igyekeztek mesterségesen előállítani, amiket igen szűken mért ki nekünk az anyatermészet. De ha azt hitték, hogy azzal, ha kilesték a természet titkait, azzal már pótolhatják a természet adományait, hát csalódtak. Megtudták ugyan, hogy milyen összetétele van a tejnek, a bornak, a vajnak stb., de ezeket a fontos cikkeket még sem tudják teljesen pótolni, valamit kifejejtettek, mert van még valami, amit a tudósok sem tudnak.

Ezt akarom pár példával megvilágítani.

Egy néhány évvel a háboru előtt feltalálta *Rigler* professzor a *mútejet*, vagyis a növényi tejet. Ez a mútej vegyi összetétele alapján pontosan úgy össze

volt állítva, hogy abban meg legyenek mindazok az alkatrészek, amelyek a tehéntejben meg vannak. Volt benne zsir, cukor, fehérje stb. Külsőre és izre nézve nagyon hasonlított a mútej a természetes tehéntejhez. Ennek bizonyítására nagyszerű uzsonnát rendeztek, amelyen mútejből készült haboskávét, tejszínhabot, krémet, fagyaltot és nem tudom még mi mindenfélét mutattak be a közönségnek és az — legalább az akkori helyi lapok szerint — el volt ragadta. A háboru alatt próbát tettek a klinikákon a mútejjel és azt találták, hogy az nagyon jól pótolta a tehéntejet, amelyből akkoriban igen nagy hiány volt. Állítólag még a gyermekek táplálására is jól vált be a mútej. A mútej értékesítésére nagyszerű részvénytársaság alakult, nagy cégtáblája diszelgett az Unió utcában, de a mútej csak nem akart forgalomba jönni. Ebbeli kérdésre azt mondta a feltalálója, hogy Amerikában megvették a szabadalmát és ott már nagyban gyártják a mútejet. Történt azután, hogy a részvénytársaságnak szüksége volt a gazdasági akadémia bizonyítványára, amely igazolná azt, hogy a mútej teljesen pótolhatja a tehéntejet. Ezért összehasonlító etetési próbát tettünk malacokkal. Míg a tehéntejjel táplált malacok gyönyörűen fejlődtek és gyarapodtak, addig a mútejjel tartott malacok életben maradtak ugyan, de nem gyarapodtak egy cseppet sem. Három hét alatt egy grammnyi súlygyarapodásuk sem volt. Ugy látszik, hogy az ember gyomrát meg lehetett csalni, de a malacét nem. Hiába a természetet nem lehet mindenben meghamisítani! Hiába állították össze pontosan a mútej receptjét, végyleg megfelelt a tehéntejnek, de az *életteni hatását* nem tudták utánozni. Ez az, amit a tudósok sem tudnak.

Mondok erre másik példát. A nyolcvanas években nagyon fellendült a *műbor*-gyártás. Mikor a filoxéra tönkre tette a szőlőket, abban az időben már alig volt kapható természetes bor, csupa műbor került forgalomba. Annyira el volt terjedve a műbor, hogy a borkereskedők „*bor*” elnevezése alatt csakis műbort értettek és a természetes bort „*szőlő bornak*” nevezték. Ennek a garázdálkodásnak igyekezett véget vetni a borhamisítást és műborgyártást tilalmozó törvény, amely a bor hamisítását szigorúan büntette. A törvény azonban nem azért van, hogy azt ki ne lehessen játszani. A sors különös kedvezése kezére járt a műborgyártóknak, azáltal, hogy adott nekik olyan vizet, amely nagyon alkalmasnak bizonyult a műborgyártásra és ez a *pécsi víz* volt. A pécsi vízvezetéknek speciálitása az, hogy nem tartalmaz salétromot. Ha a vegyész a bor elemzésekor salétromsavat talál a borban, biztosra veszi, hogy az a bor vizezve lett. A pécsi vízzel bátran lehetett bort hamisítani, abban salétromsavat nem lehetett kimutatni. Ennek alapján azután a kilencvenes években valóságos műborgyarak keletkeztek Pécsen,

amelyek előzőnlőtték a borpiacot és sokáig hiábavaló volt a bortörvény, nem lehetett az illetőket megcsipni. A műborgyárosoknak ugyanis olyan ügyes vegyészeik voltak, akik olyan műbort állítottak elő, amelynek vegyi összetétele hajszálig megfelelt a törvény által előírt összetételnek és amely a természetes bor összetételével megegyezett. A vegyi elemzés alapján tehát nem lehetett a borhamisítót elítélni. A műborgyárosok az ilyen borra rá is irták, hogy „kiállja az elemzést” (ezt azonban németül irták ki). De ha a műbornak élettani hatását, az ember szervezetére való befolyását kutattuk, nyomban rájöttünk a különbségre, mert a műbornak egészen más volt a hatása az emberre, mint a természetes bornak. A jó természetes bor valóságos orvosság, amellyel a gyenge és beteg gyomrot meg lehet gyógyítani és meg lehet erősíteni, addig a műbor valóságos mérég. Míg az erős borral halálos betegben az élet utolsó szikráját föntartani igyekeznek, a betegnek gyenge szívét erősíteni igyekeznek, addig a műbor gyomor- és főfájást okoz még kisebb mennyiségben is bevéve. Pedig a műbor vegyi összetétele sokszor teljesen megfelel a természetes bor vegyi összetételének. Ámde nem mindegy az, hogy az a szesz és az a glicerin, ami a természetes borban benne van, hogy az természetből fogva ott keletkezett-e a szőlő levéből, vagy pedig mesterségesen adták-e bele? Az a szesz, ami a természetes borban az erjedés folyamán keletkezik, egészen más hatású az emberi szervezetre, mint az a szesz, amit a szeszgyárban tengeriből, vagy burgonyából készítenek. A műborhoz ugyanis tisztított szeszgyári szeszt szoktak használni. A vegyész nem tud a kettő között különbséget találni, neki mind a kettő: szesz és ezzel punktum! A borban a szőlőléből való erjedés folyamán glicerin is keletkezik, amelynek a szeszhez viszonyított mennyisége nagyon lényeges és döntő a bor vegyi elemzésének megítélésekor, de az a glicerin, amit a műborba pótlólag bele kevernek, hogy a bor összetétele megfeleljen az előírásnak és amit vegyészeti gyárban mesterségesen előállítottak, ez az ember szervezetére egészen más hatású, mint a borban természetből fogva képződött glicerin. Vannak azután édes borok is, amelyekben u. i. a szőlőlé cukrának egy része nem erjedt el. Hogy édes bort mesterségesen előállítsanak, e végből egy roppant édes ízű anyagot, amelyet a kátrányból előállítanak és amelyet *zacharin*-nak neveznek, azt adják a borhoz. Ez a zacharin pedig egészen más hatású az ember egészségére, mint a természetes cukor, amely a természetes borban előfordul, sőt mérgesnek is mondható.

Ime tehát ugyanazok az anyagok lehetnek benne a műborban, mint a természetes borban, és a műbor mégis méregszámba tehető az emberi szervezetre nézve. A mesterséges szesz, a mesterséges glicerin, a zacharin és a többi a hamisított borba bele kevert mesterséges

gyártmányok külön-külön is káros hatásúak, hát még együttvéve a műborban?! Hiába a természet mégis nagyobb mester a legnagyobb tudósoknál is.

A **Gazdák Biztosító Intézete** bevezette az **állatbiztosítást**. Szinte hihetetlennek hangzik, hogy egy agrár államban, amilyen Románia is, ne legyen állatbiztosító intézet. A háboru előtt voltak még állatbiztosító szövetkezetek ugyan a kapcsolt területeken, de az elszakadás után ezek is megszűntek. Az állattenyésztéssel foglalkozók köréből azóta is sűrűn hangzott el az Erdélyi Gazdasági Egyletben az a kívánság, hogy az állatok betegségük vagy elhullásuk esetére biztosíthatók legyenek. A nép és a Gazdasági Egylet kívánságának tett eleget a Gazdák Biztosító Intézete, amikor most az állatbiztosítási üzletágot is felvette munkakörébe. Tudomásunk szerint a „Gazdák” az egyedüli intézet ma, amely ezt az üzletágot is kultiválja.

Árverezik a róm. kath. státus hírneves tenyészállatállományát. A földreform kapcsán a házi kezelésben volt egyházi birtokokat egymásután osztják fel és mézárszékbe kerülnek a céltudatos irányítással magas színvonalra emelt és nagy termelőképességgel bíró legjobb tenyészetek. Évtizedek nehéz, kitartó, következetes munkájával sikerül a katolikus státus állatállományát a legelső közbe emelni és most e hó 23-án d. e. 11 órakor a radnóti gulya, számos kisborjas és borjazó tehén, növendék és tenyészbika, körülbelül 50 ökör stb. újra kerülnek. Felhívjuk az érdekelt gazdaközönség figyelmét az árverésre, hogy lehetőleg mentse meg e hírneves tenyészlet utolsó példányait a mézáros bárdjától a köztenyésztés javára.

A **cseresznye és meggy aszalása**. Aszalásra a legalkalmasabbak a nagyszemű, lehetőleg ropogós fajták. Az aszalt cseresznye a meggyénél jóval keresettebb és értékeesebb. Mindkettőnek az aszalását a nyári forró napon kell megkezdeni és ha már némileg össze fonyadtak: tehetjük aszalóba kenyérsütés után sütőke-mencébe. De ezeken a helyeken sem fájunk a gyümölcsöket teljes összeszáradásukig, hanem onnan előbb kivéve az aszalást ismét a napon eltergetve folytatjuk. Ha értékeesebb aszalványt akarunk készíteni, akkor a gyümölcsöket az első napon való aszalás után magzár-
raiktól és magvaiktól megszabadítjuk. Ha azonban a magoláshoz a gyümölcsök még levét engednének, úgy a napon való aszalással még várunk kell. A magolás úgy történik, hogy a magzárát levéve, a gyümölcsöt hüvelyk és mutató ujjaink közé fogva a magot kinyomjuk és a husos részt szintén laposra alakítjuk. Az ilyen mag nélküli aszalványokat a mazsolaszőlő helyettesítésére is felhasználhatjuk, különösen olyan cseresznye fajtáknál, amelyeknek a színe világosabb vagy sárga színű, mint például a *Dönnissen* sárga ropogós fajta. Az elkészítés abból áll, hogy a magatlan-aszalványt

alapos megmosás után felmelegítve annyi cukorral keverjük jól össze, hogy a mazsolaszőlő édességét érje el. A teljesen megaszáradott gyümölcsöket a felhasználásig száraz, szellős helyen kis zsákokban felfüggesztve kell tartani.

Mennyi áldozata van a kolumbácsi légynek?

A kormány elé kimutatást terjesztettek a kolumbácsi légy pusztításairól. A kimutatás szerint Románia területén több mint nyolcezer marha esett áldozatul a gonosz kis állatoknak. A kár meghaladja a harmincmillió leut. A minisztertanács, hír szerint, tízenöt millió hitelt szavazott meg a kárvallottak számára.

Lesz-e állatkivétel? A gazdaközönség szorongva kérdezi, hogy június 1-én megkezdődik-e újra az állatkivétel? Sajnos, a hírek nem egészen kedvezőek. Egy bukaresti jelentés szerint a nyár folyamán csak azok szállíthatnak ki szarvasmarhát, akiknek régebről kiviteli engedélyük van. Új kiviteli engedélyeket csak az őszön fognak kiadni. Eszerint tehát valami mégis történni fog a túlszűfolt piac megkönnyebbülésére.

Heti piac.

Tájékoztató árak.

A Magyar Nép külön tudósítottól.

Gabonafélék:

(Kolozsvár.) Buza métermázsánként 460 leu, Rozs 400, Kukorica 560, Főzliszt kgmonként 7.50, kenyérliszt 5.50, fehérkenyér 7.50, barnakenyér 5.50. leu.

Szarvasmarhák:

(Arad.) Élősúlyban kgmonként: prima marha 30, borju 20, bárány 14—16, sertés 34—38 leu. (Temesvár.) Élősúlyban kgmonként: prima ökör 24, tehén jóminőségű 16, másodrendű 12, harmadrendű 10.50, borju 16.50, bárány 13, sertés 33.

Nyersbőr:

(Arad.) Marhabőr 30 leu kgmonként, báránybőr darabonként 45 leu. (Temesvár.) Könnyűbőr 25 kgm-ig 26 leu, 30 kgm-ig 34 leu, borjubőr 260 leu darabonként, báránybőr 40—60 leu.

KWIZDA-féle FLUID

Reklamé 255

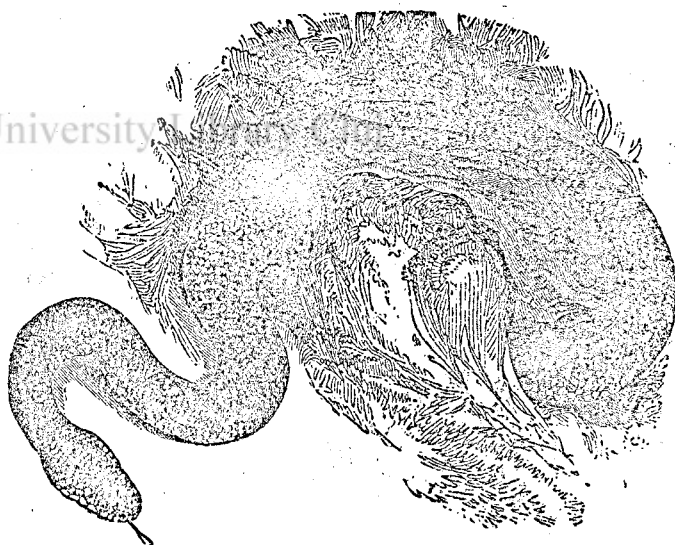

Iovak lábainak ápolására ismét mindenütt kapható.
Ügyeljünk a KWIZDA névre.

Nyári veszedelem.

Mérges kigyófajok. — Hogyan védekezhetünk a viperamérgezés ellen?

A világon mintegy 1800 kigyófaj él. Ezeknek egy részét a mérges kigyók alkotják, melyek marásukkal az ember életét is veszélyeztetik. Ezen mérges kigyók Ausztráliát kivéve mindenütt előfordulnak. Európában azonban csak igen kevés mérges kigyófaj ismeretes, úgy, hogy Európában a kigyómérgezés szempontjából leginkább csak a kereszt és homoki viperák jönnek szóba, ezek azonban távolról sem oly rémesek, mint pl. a forró égővi esörgő- és lándzsakigyók, vagy a szarvas viperák stb. Mert míg a mai viperamarásoknál 100-ból 3—4 halálos, addig pl. a forró égővi esörgőkigyó marása 80—90% ban halálos, mert oly erős mérge van, hogy 2 perc alatt is kiolthatja a megmar ember életét. A szemüveges kigyó (kobra) mérgéből 14 milligramm már halálos az emberre. Braziliában, hol veszedelmes mérges kigyók nagy számmal vannak (különösen a csörgőkigyó, óriáskigyó

és a vízben élő 10 méter hosszú anakonda), sok ember pusztul el évente. Kelet-Indiában, hol a tigris évente csak 7—800 emberéletet követel, a mérges kigyók marása folytán 20.000 ember hal meg.

A mérges kigyók u. n. méregfogai a felső állkapocsban található és hatalmas méregmirigyvel vannak összeköttetésben. A méregfogakon a mérge lebecsátására barázdák (csatornák) futnak végig. Harapáskor bizonyos izmok összehúzódása nyomja ki a méregmirigyekből a mérget a csatornás fogakon át a sebbe.

Tévedés volna azt hinni, hogy a mérges kigyók az emberhust kedvelik. Nem is eszik meg. Kizárólag csak élő állatokkal táplálkoznak, melyeket leggyakrabban körülgyűrűznek, összeropogtatnak, vagy pedig

mérgükkel ölnek meg s azután szétaprítás nélkül egészben nyelnek el, mely után elpihennek s hosszabb-rövidebb ideig emésztienek. Embereket leginkább csak akkor támadnak meg, ha ingerlik őket, ilyenkor rétesbe csavarodnak s pillanatnyi célzás után nekivágnak a testnek. A jól végzett munka után rendszeren menekülnek, de ha állatot martak meg, figyelik mérgüknek hatását.

A mérges kigyók leginkább szárazföldön élnek, különösen erdős-bokros helyeken, ahol mohák, kövek, lehullott falevelek alá rejtőznek el, de vannak vízben élők is (pl. Braziliában). A mérsékelt- és hidegövi kigyók téli álmat alusznak. Épen a téli álmuk után (midőn hosszú ideig nem ettek) igen veszedelmes a mérgük, vagy forró nyári napokon, ha napok óta nem kaptak ételmeit. *Végzetes a marás, ha mérge véletlenül gyűjtőérbe jut.*

A kigyók mérge különböző összetételű; egyesek semmi fájdalmat nem okoznak (pl. a szemüveges kigyóé), mások nagy fájdalmat váltanak ki (pl. a csörgőkigyók, viperák mérge), sőt a harapás helye néha még évek múlva is fájdalmas.

A kigyóméreg, mely frissen halvány sárgás, vagy zöldes átlátszó folyadék, gyorsan szivódik fel a testbe s innen érihető, hogy miért okoz hamarosan halált.

A mérges kigyók harapásakor a veszedelem nem a helyi hatásban (a harapás helyén) van, hanem onnan származik, hogy a kigyóméreg az agyvelőre huzódik s ottan a test légző és érmozgató központját bénítja meg és így a halál vagy *fulladásban*, vagy *szívgyengeségben* következik be.

A vipera 10—15 centigramm mérget ürít ki egyszerre. A megmárt egyén végtagján *igen erős fájdalom* és vizenyős duzzadás lép fel, amely eselleg az illető törzsfejlésre is elterjed. A bőrön véres (savós) hólyagok keletkeznek. A megduzzadt bőr alatt néha nagy kiterjedésben vérömlések támadnak, szintugy a bélben (bélvérzés), mell- és hasüregben, szívburokban, vesékben (vesevérzés) is. A forróövi nagy kigyók marása után gyakran a lágy részek (izmok) elúszkösödnek s büzös széteséssel leválnak a csontokról s lázak kíséretében elpusztulhat a mérgezett.

A kigyómérgezett (viperamarás stb.) kezelésében legfontosabb a megmárt ujj, kéz, vagy végtag *szoros leköltése azonnal a marás után a szív felőli részen* (pl. kézmarásnál az alkaron, vagy felkaron, alkarmarásnál a felkaron, alszármárásnál, a combon stb.), hogy a mérge felszivódását megakadályozhassuk. Célszerű a harapás helyét késsel felsebezni és véreztetni, esetleg (ha a száj ép és sértetlen) kiszopni, vagy marószerekkel égetni. A marás helyén a klórmeszes vagy kaliumpermiámgátlós (1—2% os) mosásokat is dicsérik. A benuvásos tünetek ellen *alkoholt* (a részeg-

séget előidéző adagokban), kávé, teát kell itatni a megmárt egyénnel, míg az orvos megérkezik.

Maorapság Kelet-Indiában, Braziliában stb. fényes sikereket érnek el a gyógyítás terén a *kigyóméreg-ellenes szérum* (gyógysavó) alkalmazásával. E szérumot *lovakból* állítják elő oly módon, hogy a lovakat gyengített kobraméreg fokozódó adagaival oltják be 4—5 naponként, később más kigyók mérgeivel is. A szérum előállítása hosszadalmas (kb. 16 hónapig tart) és költséges, amennyiben a veszedelmes kigyóméregtől sok ló elpusztul szív- vagy vesegyulladás, tályog stb. következtében. Az így mesterségesen mentessé tett ló *vérsavója* szolgáltatja a szérumot, melyből a mérges kigyótól megmárt embernek 20—30 ccm-t fecskendeznek a bőre alá, ha ez a marás után hamar lehetséges; ha azonban a marás ideje óta több óra is eltelt, akkor két-háromszor annyit, ha pedig a mérgezés tünetei mutatkoznak, egyenesen a vérbe fecskendezik a szérumot. Braziliában a mérges kigyók májával és epéjével is kísérleteznek, mivel ez is ellenszere a mérge nek. Érdekes megemlíteni, hogy a kigyóbüvölők úgy szerzik a kigyóméreg elleni mentességüket, hogy fiatal kobrakigyókkal maratják meg magukat időnként s így lassan-lassan mentessé lesznek a kigyók veszedelmes harapási ellen.

Dr. Gergely Endre.

Iparosoktól az iparosok megkérdőzése nélkül.

Ipari rovatunkban többször ismertettük azokat az intézkedéseket, amelyeket a kormány az ugynevezett egészségtelen iparok megrendszabályozására fogalatoztott. A legtöbb baj abból eredt, hogy az ipari és kereskedelmi érdekek elbírálását ezen a téren a belügyminiszter hatáskörébe utalták, aki természetesen nem tudott kellő szakértelemmel hozzányulni az ügyhöz.

A kolozsvári iparkamara mozgalmat indított a belügyminiszteri rendszabályok ellen, amelyek igen sok virágzó iparágat sújtottak. Dr. Balázs Gyula iparkamarai titkár memorandumot írt az egészségtelen iparra vonatkozó törvény hiányairól és hátrányairól s azt a legközelebbi kamarai gyűlés elé fogja terjeszteni. Az iparkamara követeléseit a következő két pontban foglalja össze.

1. A kormány az összes iparra és kereskedelemre vonatkozó szabályrendeleteket, így a jelen rendeletet is, rendeije az ipari és kereskedelmi minisztérium hatáskörébe.

2. Vessék az egészségtelen iparokra vonatkozó

szabályrendeletet azonnali revízió alá s kérjék ki erre vonatkozólag az összes iparkamarák véleményét.

A közgyűlés előreláthatólag elfogja fogadni a tervezetet s így azt küldik el a kormányhoz.

Az asztalos ipar hanyatlása. Szomorú megállapításokra jutottak az asztalosok és butorgyárosok a május 22-én Aradon tartott országos értekezletükön. Ez alkalommal fontos szakmai kérdésekről és a munkabérek szabályozásáról tanácskoztak. Megállapították, hogy a mostani viszonyok csupán az épületszakmának nyújtanak valamelyes életlehetőséget, a fejlett butoripart azonban teljes megbénulásra kárhoztalják. A kormány nemhogy elősegítené a kivített, de elhibázott ipari intézkedéseivel olyan nagyfokú behozatalra nyújt lehetőséget, hogy a belföldi cégek nem bírják el a versenyt. Jellemző a helyzetre, hogy a külföldi butort vámmal együtt is fél annyiért lehet piacra vinni, mint a hírneves erdélyi gyárak készítményeit. Ezt a visszás helyzetet főként a nagy munkabér követelések okozzák. A munkások ugyanis nem vetnek számot az asztalos iparnak amugy is küzdelmes helyzetével és 20—22 leus órabéreket követelnek. Kolozsváron április 18 óta, Marosvásárhelyen május 1 óta folyik a sztrájk. Az országos értekezleten elhatározták, hogy a kormánytól a kivitelei vámok csökkentését fogják kérni, a munkásokkal pedig keresni fogják a méltányos megegyezést.

Ipari piac.

Tájékoztató árak.

A Magyar Nép külön tudósítottól.

Vasipar:

(*Temesvár*). Sarló 22—25, kasza 80, kapa 40, ekevas 60 leu drbonként. (*Kolozsvár*). Kasza 100—120, közönséges eke 1350—1450.

Bőrárak:

(*Kolozsvár*). Lásbas vaches 130—150 leu kgrként, vasches krupon 195—210, has-szél 81—86, fekete tehénbőr 140—175, barna tehénbőr 155—170, borjubőr 50—72, színes borjubox 97—103, sevro 90 leu. — (*Temesvár*). Fekete sevró 120, box 75—80, színes bőrkök 115—120, lak 140, antilop 85—100 leu kvadrátonként, talp 230, lábastalp 190—220 leu kgr-ként, brandsohle 150—170, foltbőr 100 leu, csíriz 100, amerikai szög 8 leu.

Valuta-jegyzések.

— Kolozsvár, 1923. május 29. —

1 dollár	= 190.—	leu
1 font sterling	= 940.—	"
1 svájci frank	= 33.—	"

1 francia frank	= 12·30	leu
1 lira	= 9.—	"
1 cseh korona	= 5·50	"
1 dinár	= 2·10	"
100 német márka	= —·50	"
100 magyar korona	= 4·35	"

MULATTATÓ

Szárnya szegett gólya?

Szárnya szegett gólya
De szomorú sorsod,
Élted alkonyán állsz:
Soká ezt nem hordod.
Mert amire szárnyad
Ujra ki fog nőni:
Keserűség, bánat
Téged meg fog ölni.

Sokat jöttél, mentél
Éheztél, szenvedtél,
De senkinek rosszat,
Te azért nem tettél.
Sőt jót tettél inkább,
Mert a munkád után
Kesergetődnek
Csak haszna volt csupán.

Szárnya szegett gólya
Midőn téged nézlek,
Szánlak és magamban
Olyan félét érzek:
Egyforma a sorsunk,
Sorsod ér engemet,
Ha elveszik Tőlem
Az én telepemet,
Drága kis földemet!

(Marosludas.)

Hajdu István telepes.

Isten fizesse meg!

Igy szoktak köszönni, ha kapnak valamit a gyűjtők, vándorok és szegényemberek. Kapnak is, hogyne kapnának ma kereszténytől keresztények! Az ószöveget idős Tóbiás is úgy végrendelkezett fiának az ifju Tóbiásnak, hogy: „Ha sokat adott a jóságos Isten, sokat adjál te is fiam; ha csak kevesed van, ebből a kevésből is adjál jó szíveddel.”

A falusi molnár malmába koldusok is fordultak meg elegenden: nem tagadta tőlük a krajcárt, a kis darab kenyeret, egy kevés gabonát vagy lisztet; de inkább

az önérdék és dicsvágy vezelte az adakozásban szándékát, mint az Istenfélelmen épülő igazi szeretet. Sőt avval gunyolta a szegény kéregetőket, hogy amikor azt mondták, hogy *Isten fizesse meg*, ő a malom ajtóra felírta adományát, mint amely adóssággal a jóisten tartozik neki.

Egyszer valamely koldus *Isten fizesse meg*-ét visszautasította a molnár, mondván neki:

— Azt is tarsd meg magadnak, nincs hová felírom: tele van már az ajtó az Isten adósságával! Még ugyanaznap visszajött a koldus.

— Megint itt vagy? — mondá a molnár.

— Istálom, ne haragudjék molnár ur, nem jöttem kéregetni, csak kérni jöttem valamit.

— No mit akarsz?

— Istálom molnár ur, adja el nekem jó pénzt a malma ajtaját.

— Hogy-hogy és minek neked az ajtó?

— A rajta feljegyzett adósságok miatt, hogy már ugyis tele van írva. Én megveszem és annyit fizetek érte, hogy az ócska ajtó árából új ajtót csinálhat molnár ur.

Megegyeztek; a koldus az ajtót feliratostól elvitte.

Attól fogva balra fordult a molnár sorsa, míg végre mindenét elárverezték; koldus lett ő is és faluról falura járt.

Koldusutján, amint egy szép udvarba lép, egyszerre csak új ház küszöbén találja magát, amelynek ajtajában a volt malma ócska ajtaját ismerte fel. Nyílik az ajtó, kijön a garda, aki nem volt más, mint a meggazdagodott koldus. Megdöbbenve kérdezik egymást:

— Az én molnár korom dicsvágyát, szól a koldus, a koldusbottal fizette meg az Uristen, hát kend hogy jutott a nagyszerű vagyonhoz, talán örökölte?

— Nem én, felelt a volt koldus, az ajtóra mutalva. Lásza kend az ajtóra fel van írva: *Isten fizesse meg!* Én biztam benne, hogy Isten megfizeti az igazságos adósságot s nem csalótam: gazdag emberré tell.

V. M.

**FŐSZERKESZTŐI
ÜZENETEK**

M. S. A szavalókönyv 200 példányát elküldöttük címére. Igen jól estek elismerő sorai. Köszönet fáradásáért. — F. K. Versein látszik a gyakorlat, itt-ott a tehetség is felcsillan, baj, hogy nem tudja érzéseit, gondolatait valószínűbben kifejezni. Hosszu versei erőtlenekek és laposak. — P. M. Főszerkesztő a jelzett időben szívesen fogadja látogatását. — K. P. A kérdésben forgó lapok piszkos szennylapok, nem ajáljuk, hogy családja körébe bebocsássa. Kolozsvárt a következő folyóiratok jelennek

meg: *Pásztortűz* (előfizetési ára 1 évre 160 Leu). *A Hírnök* (megjelenik félhavasoként, évi előfizetése 72 Leu). *Vasárnapi Ujság* (évi előfizetése 480 Leu). *Magyar Nép* (évi előfizetése 44 Leu). D. K. Örvendünk, hogy a Szavaló könyv versei teljesen megnyerték tetszését. Igyekeztünk a magyar irodalom legszebb verstermékeit olvasó közönségünk kezébe adni. — D. L. *Érabrány*. A 108 Leut köszönettel elszámoltuk. — A. J. *Vicze*. Előfizetés a küldött 22 Leu beszámításával 1922. decz. 1-én lejárt. Naptár ment. — L. B. *Bözödújfalva*, A naptár ajándékul jár. — V. A. *Magyarrégen*. Idei 1—7. számok elfogytak. Előfizetés a folyó évi III. ik hó 1-én lejárt. — P. S. *Csikszentdomokos*. Előfizetése folyó évi máj 1-én lejárt. G. J. *Recsenyéd*. Lapunkat rendszeresen küldjük címére. L. A. *Kisfülpös*. A 138 Leut köszönettel elszámoltuk. Hat előfizető előfizetése folyó évi július 1-ig rendben. Cs. J. *Máramarossziget*. A 66 Leut megfelelőleg köszönettel elkönyveltük. — B. P. *Kakasszentmárton*. Lapját rendszeresen küldjük. — Dr. F. V. *Szélszeg*. köszönjük a két új előfizetőt. — Dr. P. L. *Gyergyócsomafalva*. A 330 Leut köszönettel elkönyveltük. — Sch. M. *Pankota*. A 176 Leut elszámoltuk. Köszönjük a négy új előfizetőt. A lapot részükre megindítottuk. — J. Gy. *Csikszentgyörgy*. Köszönjük az új előfizetőt. — I. A. *Csikszentmiklós*. Kérjük a hiányzó számok közlését azok pótlása céljából. — S. P. *Adorján*. A 390 Leut köszönettel megfelelőleg elszámoltuk. — K. B. *Tenke*. A 214 Leut köszönettel elszámoltuk.

Olvassa a

„Magyar Nép“-et.

NITROGEN
R.-T.
DICSŐSZENTMÁRTON

A legjobb tavaszi trágya a **MÉSZNITROGEN**.

ÁLLANDÓ LERAKATOK:

Sváb Gazdasági Egyesület Temesvár,
Erdélyi Szász Gazdasági Egyesület
Nagyszeben, Medgyes, Segesvár, Brassó.
Hann és Társa Kolozsvár.

Deutsch Andor Arad
ifj. Klein Lázár Nagyvárad